

wijfel over be-
lij de instelling
n gewonnen zin
teeken van zijn
an, volgens U,
u) druivenap,
wijn, 300 min
gemaakte wijn",
op. Want wat
gemaakte wijn,
ijnfabrikanten"
n geen druppel
ine het melkvet
t-boter is geen

ij de instelling
U dit bedoelt,
(volgens Trom-
Sacrament het
de drinkeker",
Slechts spreekt
van den drink-
wijnsstok". En
al geen "wijn"
er wel "vrucht

in „de Heilige
" (refertaat, ge-
gegens tegen het
„omniscientieel
den Bijbel reker
aanduidt, en dat
schijnsappen in
„
as bij de instel-
wijn gedronken,
„ dat Hij onge-
teeken van Zijn
Kerk nu zonder
Avondmaal ge-
et in plaats van
ellen?

ij de instelling
t zooveel woor-
drecht, maar
des Heeren".
lf wel, dat dit
nt als Christus
Nieuwe Testa-
t dit sacramen-
wezen, maar
overdrachtelijk
Niet de beker,
eeker bevat, is
a Christus, dat

wezen, welken
ristus zelf geeft
te spreken van
welke verta-
is, want het
ve in II Cor.
29 en de paral-
luidt niet in
n den wijstok
naar het voort-
den wijstok,
nucht van den
eten, het gewas
Maar ook af-
delijk verklar-
het bovendien
ristus bij het
uikt, omdat de
waarbij het
l uitmaakt van
joden en deze
et wijn gevuld
netterdaad zoo,
n tot teekenen
n lichaam van
ld en de Kerk
t te houden.

nu het woord
voor „ongegist
bij den Paasch-
gewonen wijn
rel door enkelen
n zijn dan ge-
op wier oordeel
men Christus
n" gemaakt en
bel nooit ofte
rak, maar altoos
nuchterheid van
onthouders ge-
aan zulke exe-
wagen, en ds.
arschuw tegen
lij. Maar even
zegt, dat het
dat het woord
id een gegist
t ongegist be-
de oudheid niet
nd bewijs voor
elever, en be-
ndigen houden
ord wijn in de
t wijn en niet

entaangaat, dat
wel ongezuurd
toch het recht
brood door ge-
roo is deze op-
nen juist, maar
niets. Het ge-
was een Oude
van zelf op-
baduwen is te
igen van dese
lendom hebben
rd brood, maar
as het te doen.
n volkomen het
brood te ver-
brood. In het
niets gewijzigd.
t, wanneer de
„ door Christus
„ een anderen
ste druivenap-
rander. En dit
eremonien van
len zijn, maar
ken van wijn
n wijzer willen
r aan zijn dis-

De briefschrijver uit Holland, die in de
frische Kerkbode zijn lezers van de Hol-
landsche toestanden op de hoogte wil
brengen, haalt met bijzondere instemming
aan, wat onze hoofdredacteur Dr. A. Kuyp-
er onlangs in zijn artikelenreeks Pro Rege
schreef over de wenschelijkheid, dat de
Regering de zending in Indië krachtig
steunen zou, o. a. door tractementsverleening
voor den eeredienst der inlandische ge-
meenten. Hij meent daaruit te mogen
afleiden, dat tegen Staatssubsidie ook voor
de Gereformeerde Kerken in Nederland
derhalve geen bezwaar bestaat.

Wat zegt de daaraan? Eken Dr. A. Kuyp-
er daar mee niet, dat er omstandigheden kunnen
zijn, die de Regering tractement aan de Kerken
geeft. Ik kan er onmogelijk iets anders uit lezen.
En laat ik er aanstands aan toevoegen, dat ik
't hierin met Dr. Kuyp-er volkomen eens ben.
Zulk een uitspraak van een man, die principieel
boven de schouders van de meesten uitsteekt,
en die een open oog heeft voor de praktijk
des levens, heeft voor mij groote waarde. Ik
aanvaard deze stelling dan ook van ganser
harte.

Doch nu wil ik nog een stapje verder gaan
en dat beginsel consequent doorrekken. Wat
dan geldt voor de Kerk in Indië, geldt ook
voor de Kerken in 't Vaderland. Want indien
tractementverleening uit den boze zou zijn,
en tegen ons beginsel zou indruisen, dan
maakt 't geen verschil of een Kerk op Java of
in ons vaderland zulke verlening verkrijgt.
Dan zou geen enkele Kerk, waar ook, dit mogen
ontvangen. Inderdaad, ook voor ons land kunnen
er omstandigheden zijn, dat de Staat een deel
der tractementen van de predikanten betaalt.
Zulke omstandigheden doen zich in ons land
voor.

Mogen we hiertegen opmerken, dat deze
gevolgtrekking niet opgaat.

Reeds op zich zelf schijnt het ons niet
geoorloofd, de voorstelling te geven alsof
Dr. A. Kuyp-er geen principieel bezwaar
zou hebben tegen Staatssubsidie aan onze
Gereformeerde Kerken in Nederland, waar
het bekend is, dat hij in de *Standaard*
en in *De Heraut* meermalen met kracht en
een nadruk zijn standpunt verdedigd heeft,
dat de Kerk van Christus dan het best en
het veiligst staat, wanneer ze geen Staats-
hulp van de Overheid aanvaardt.

Maar ook afgezien daarvan staat het ge-
val in Indië en Nederland principieel vol-
strekt niet gelijk. Onze Kerken, die dus-
verre beslist elke staatssubsidie voor
kerkelijke doeleinden in ons vaderland
hebben afgewezen, hebben voor den dienst
der Zending die Staatshulp wel aanvaard.
Op de verschillende synoden, waar over
dit onderwerp gehandeld werd, is echter
steeds en uitdrukkelijk verklaard, dat dit
alleen voor den dienst der Zending gold,
maar niet voor den dienst onzer eigen
Kerken.

Het is hiernaas als met den medischen
en schooldienst, dien onze Kerken in Indië
onderhouden in den dienst der Zending. Dat
onze Kerken in Indië hospitalen bouwen,
doctoren aanstellen, scholen bouwen, on-
derwijzers benoemen, geeft toch niet het
recht om daaruit af te leiden, dat er dus
principieel geen bezwaar tegen bestaat, dat
de Kerken in Nederland hetzelfde doen.
De Synode van Dordrecht 1893 Art. 235
heeft juist uitgesproken, dat de Christelijke
Scholen, op grond van de overweging, dat
de scholen moeten uitgaan van de ouders,
zich als verenigingen volgens de wet van
1855 moeten laten erkennen, en dus niet
van de Kerk behoorden uit te gaan.

Wat de briefschrijver voorts opmerkt, dat
de Gereformeerde Kerken in Nederland
recht hebben op Staatsbijdrage, omdat de
Overheid in vroeger eeuwen heel wat ker-
kelijke en geestelijke goederen genaast
heeft, is tot op zekere hoogte juist. Met-
terdaad is het onrecht, dat de Overheid
aan alle Kerken subsidie verleent, alleen
aan de Gereformeerde Kerken niet. Maar
toch mogen onze Kerken zich wel zeer
ernstig bedenken, voordat ze op dezen
grond bij de Overheid op subsidie aandringen.
Vooreerst toch zou hierin een prin-
cipieel verloocheining liggen van ons his-
torisch recht. Als Gereformeerde Kerken
handhaven we, dat we de wettige voort-
zetting zijn van de aloude Gereformeerde
Kerken in Nederland en dat daarom het
vaderlijk erfdel ons toekomt. Dit recht
nu erkent de Overheid niet; ze zou de
subsidie ons geven, zooals die ook gegeven
wordt aan Remonstranten en Doopsgezinden.
En door zulk een subsidie te aanvaarden,
zouden we feitelijk berust hebben in het
onrecht, dat ons geschiedt, doordat het ons
bekomend goed ons onthouden wordt. Een
noo, die wettig erfgenaam is, maar uit zijn
vaderlijk huis en vaderlijke bezitting is
verdreven, laat zich niet tevreden stellen,
doordat hem een aalmoes wordt aangeboden.
Door die aalmoes te aanvaarden, zou hij
zijn recht als erfgenaam juist verloochen.
Het argument, door den briefschrijver aan-
gevoerd, pleit dus juist zoo sterk mogelijk
tegen zijn voorstel.

En in de tweede plaats, waar we juist
bij de Overheid moeten aandringen op los-
making van den financieel band, die de
Kerk aan den Staat verbindt, op grond,
gelijk ook Dr. Bronsveld nog pas in de
Stemmen voor Waarheid en Vrede schreef,
dat „onafhankelijkheid van de schatkist
voor een kerk gewenschter" is, daar zou-
den we dien aanspraak zeer bedenkelijk ver-
zwakken, indien we zelf om staatssubsidie
gingen vragen. In de Eerste Kamer is met
recht er op gewezen, dat onze Gerefor-
meerde Kerken zooveel meer overvaardig-
heid toonen dan de Hervormde Kerk, en op
grond daarvan het beginsel verdedigd, dat
een Kerk zich zelf behoort te helpen. Zou-
den we dien roem ijdel maken door zelf
om subsidie bij den Staat aan te kloppen?

Uit de Berg.

De Geldersche Kerkbode waarschuwt tegen
het drijven van onzen tijd om alles door den
Staat te laten bekostigen.

Met Prof. Mr. D. P. D. Fabius gevoelen ook
wij, dat tegenwoordig al maar een gestoord wordt
naar „Staatssocialisme".

De Staat moet alles doen; alles bekostigen;
alles steunen.

Nu eenmaal voor onze scholen het beginsel van
subsidie is geslakt, hoort men ook al van „subsidie"
aan de Gereformeerde kerken, zooals de groote
koopstad Rotterdam voor zijn 17de predikant bij de
Hervormde gemeente bij den Staat bedelt om een
aalmoe!

En wie ontfermt zich niet, dat in de Eerste
Kamer bezwaren worden ingebracht tegen deze
toelagen welke de Tweede Kamer — waarom? —
grit heeft toegestaan.

Zelfs Dr. Bronsveld komt voor de ere der kerk
op, en breekt een lans voor het schoone beginsel,
dat kerk en staat niet over illeven koorden worden
verbonden, wat steeds tot schade der kerke van
Christus moet uitloopen.

Zeerw. schrijft in het laatste nummer van
Stemmen voor waarheid en Vrede het volgende:
„Elke Ned. Herv. Gemeente, die in haar geestelijke
behoefte niet voorzien kan, zou tot de Regering
des lands zich kunnen wenden om steun, met een
verzoek op hetgeen door 't Rijk in de dagen van de
Revolutie aan de kerk is ontvallen. Had de Minister
van Financien dezen regel „als algemeen geldend"
aanvaard, en op dien grond Rotterdam een toelag
tot een predikants-traktament willen geven, dan
zouden wij daarmee vrede kunnen hebben, al achten
wij voor ons onafhankelijkheid van de schatkist
voor een kerk gewenschter. Maar wij ontvingen
dan althans geen aalmoes."

De Minister van Financien heeft echter zijn
voorstel ter tegemoetkoming aan Rotterdam ver-
drukt en zien aanneemen als een exceptioneel
maatregel. De snelle aanwas van Rotterdam's be-
volking, en de daaruit voortvloeiende gestegen be-
hoefte aan meerdere predikanten, is 't motief,
waarmee de gift werd aanbevolen aan de Tweede
Ned. Herv. Gemeente in ons land."

Daarover heeft Dr. Bronsveld zich geschaamd.
Is 't nu zoo ver met de op haar welvaart en
wasdom pratte koopstad aan de Maas gekomen,
vraagt hij, dat de duizenden en duizenden Hervorm-
den, die zij onder haar inwoners tellen, het Rijk om
ruim f 1500 moeten vragen, ten einde een predikant
te kunnen beroepen?

De Utrechtsche kerkbode schrijver heeft geoor-
deeld, dat in Rotterdam een Hervormde kerk is gebouwd
van vier toonen goud. Iddien men, zoo merkt hij
op, één ton minder aan dien bouw had besteed,
was daaruit het volle traktament van een predikant
gevoerd.

Dr. Bronsveld stelt dan Utrecht aan Rotterdam
ten voorbeeld. Het verbijdt hem dat in eerste-
geboorte stad, welke bevolking in 30 jaar met ruim
33,000 zielen toernam, de Hervormde Gemeente uit
zijn middelen een twaalfden predikant bedroeft, en
dezer daken het traktament van al de predikanten
niet onbelangrijk heeft verhoogd.

Dien weg, beuult de Kerkbode-schrijver, moet het op-
de financieel onafhankelijkheid der Kerk van
den Staat, is ook bijkijkbaar Dr. Bronsvelds ideaal.
Daarom roept hij de Hervormde Gemeente toe:
niet niet uit naar Staatshulp, maar tracht uit eigen
middelen in de behoeften te voorzien.

Waar zelfs de Utrechtsche Kerkbode-schrijver zoo
schrijft, waarschuwen wij ook ernstig, omdat er in
de Gereformeerde kerken zijn die op *Rijks-traktament*
of subsidie aan kleine kerken aansluiten.
Men zij toch voorzicht!

Niet alleen raken de kerken hare onafhankelijk-
heid daarmee allicht kwijt — misschien wel niet
zoo dadelijk, maar na verloop van tijd, en vooral
als er regeringspersonen den Staat uitmaken,
die de kerken er wel eens onder willen hebben,
om haar te ontriefen, of om ze te gebruiken tot
politieke doeleinden, zooals in Duitschland, waar
de kerk door dik en dun met de Regering meê moet.

Maar vooral is dit het bezwaar, dat de leden der
kerken, op die grotere of kleinere toelagen steun-
dadelijk in overvaardigheid en ijver zullen achteruit-
gaan; daardoor al groter subsidie zal moeten
gevragd worden, en eindelijk de Staat al de kerken
geheel zal moeten onderhouden.

En dan is het met de kerken gedaan!
Als 't kon zouden wij wenschen dat de Staat, in
plaats van *groot haster* te worden, al meer en
meer overliet aan particulier initiatief en over-
vaardigheid, wat wij aan subsidie krijgen van den
Staat is toch eigenlijk ons eigen geld, dat wij in
belasting opbrengen, en dat zeer vermindert aan
provisie.

Het is goed, dat zulke ernstige woorden ge-
hoord worden.

We loopen gevaar, dat op elk terrein de
bakens verset worden, en wat vroeger als be-
ginsel werd hooggehouden, thans als oude
pluig aan den kapstok wordt gehangen.

Officiële Berichten.

Agendum der particuliere synode
van de Geref. Kerken der prov.
Utrecht, D. V. te houden op
Woensdag 8 Juni 1910, des voor-
middags 9½ uur in het Ooster-
lokaal te Zuist, Slotlaan 15.

1. Opening door de saamroepende kerk.
2. Ouderzoek der credentiebrieven.
3. Verkiezing van het moderamen.
4. Aanwijzing van een broeder voor het
persvervalg.
5. Loxing en vaststelling van de notulen der
voorige synode.
6. Ingekomen stukken: a. een schrijven van
de deputaten voor het verband tusschen de
Geref. Kerken en de theol. fac. der V. U.;
b. twee brieven van een emeritus-predikant te
Amsterdam; c. een schrijven van Dr. Hengst
aangaande Rhenen; d. aanvraag van de classis
Bruckelen inzake hulpbetoon naar art. 13 K. O.
tot een bedrag van f 600; e. idem van de
classis Amersfoort tot een bedrag van f 600.
7. Rapporten van den quæstor en de depu-
taten.
8. Benoeming van deputaten.
9. Aanwijzing der saamroepende kerk.
10. Rondvraag.
11. Vaststelling van het persvervalg.
12. Sluiting der vergadering.

Namens de roepende kerk:
W. Vender, *francisc.*
P. van Slooten, *scriba.*
Bruckelen, 10 Mei 1910.

Part. Synode van Z.-Holland (ten Z.).
Aan de Classen van Zuid Holland (ten Z.).
WelEerw. en Eerw. broeders! De Kerkeraad
der Geref. Kerk te Barendrecht heeft de eer u
mede te deelen: re. dat de Particuliere Synode
van Zuid Holland (Z.) D. V. Woensdag 8 Juni
a. s. (en zoo noodig ook op 9 Juni) te Baren-
drecht zal samenkomen; re. dat aan ons verzoek
om vóór 2 Mei opgave te zenden van afge-
vaardigden en punten voor het agendum, nog
niet door alle classen is voldaan.

Met heilbete en broederl. groeten
Voor den Kerkeraad:
J. E. VONKENBERG.
Barendrecht, 6 Mei 1910.

Ouders en Voogden

worden dringend verzocht den Kerkeraad van
de Gereformeerde Kerk van Amsterdam, (Kerk

straat 109) schriftelijk op te geven de namen
en woonplaatsen van hun kinderen en pupillen
die in Amsterdam kwamen wonen.

Onze Visschers.

Onze visschers maken zich wederom op om
naar het hooge Noorden te stevenen en de
door ons geliefde, Hollandsche haring te vangen.
Nu kom ook ik wederom met het vriendelijk
en dringend verzoek tot de Christenen in ons
vaderland, om mij van christelijke lectuur te
voorzien, opdat deze daar onder hen kan worden
verspreid.

De predikanten Dr. Oosten van Scheveningen
en Dr. van der Velden van Kralingen, die in
dezen zomer onder onze visschers hopen te
arbeiden zullen zich zeer verblijden, als zij in
de gelegenheid zijn vele goede geschriften,
onder hen uit te deelen, en bovendien onze vis-
schers zelf, die zoo gaarne wat hebben te lezen
op hunne lange tochten over de groote wateren.

Verleiden jaar werden vier kisten vol naar
Lerwick verzonden, doch er was nog veel te
weinig om aan al de aanvragen te voldoen. Er
is daar eene uitstekende gelegenheid voor ver-
spreiding van goede lectuur onder vele duizenden
onzer landgenooten uit meer dan 200 plaatsen
afkomstig.

Bijbels en Testamenten, Psalmboekjes, God-
geleerden en stichtelijke werken, preekbundels,
christelijke verhalen en Tijdschriften, over de
geschiedenis, en bovendien trakaten, het is deel
van de straf dat kwijgescholden wordt,
overneem". En dan voegt Dr. van Gerdell
daaraan toe: „God zelf heeft daarom in Jesus,
volgens de oorspronkelijke beschouwing van het
Christendom, het verzoemend lijden voor ons
sondaren op zich genomen".

Wat echter hier Dr. van Gerdell leert
is niet het eerst door hem uitgevonden.
Het is reeds geleerd deels door de Patristen
in de derde eeuw, deels door den Scholasticus
Abelardus in de 12de eeuw. De patristen
leerden dat God zelf geleden had, en Abelardus,
dat de kracht van den zoemend van Christus
hierin lag, dat daardoor de liefde
Gods tot den mensch openbaar is geworden,
welke liefde den mensch dan tot wederliefde
wakte.

Dat wij, als wij Dr. van Gerdell Patristen-
isme toeschrijven, niet afgaan op een enkele
uitdrukking, blijkt uit de volgende door hem
voorgelegde gelijkenis.

Een Koning had een sterke revolutionaire
partij tegen zich. Op zekeren dag bemerkte hij,
dat gewichtige staatspapieren van zijn schrijf-
tafel gestolen zijn. Aanstands liet hij door een
herant bekend maken, dat hij, die van de ge-
stolen papieren tegen het welzijn van den Staat
gebruik maakte, zou gedood worden; zij die
het nog eens waagden van zijne geheime
papieren iets weg te nemen, zouden 100 gees-
liden krijgen.

Enige dagen daarna werden zijn moeder
en zijn twee zusters er op betrapt dat zij met
een valschen sleutel in de kamer des Konings
sochten te komen. Een aanstands ingesteld
onderzoek bracht aan den dag, dat de Koningin-
moeder en de twee zusters des Konings ge-
wikkeld waren in een samenswering tegen den
Vorst. In de bladen werd aanstands van alles
melding gemaakt, en de redacties bejeverden
zich te laten uitkomen, dat de Koning nu een
zeldzame gelegenheid had om te toonen, dat
hij zonder aanzien des persoons kon recht doen.

De moeder en de zusters deden een knieval
voor den koning en beloofden voortaan alle
verstandhouding met de rebellen op te geven.
De koning twijfelde niet aan de oprechtheid
van haar berouw. Doch hij kwam in een bange
tweestijd. Als zoon en broeder wilde hij zijn
naastbestaanden niet laten geeselen, welke straf-
oefening zij niet zouden kunnen overleven; als
koning moest hij het recht handhaven.

Wat moest hij doen?
Na een nacht van bange strijd te hebben
doorworsteld, beval de koning den volgende
morgen, dat de scherperechter en het volk voor
het slot zouden samenkomen. Vele duizenden
verdrongen zich om den troon, die in allerlij op
het slotplein opgericht was. Kindelijk verscheen
de koning, eerbiedig gearmd met zijne midde-
rende oude moeder; zijne zusters volgden, rood
van schaamte. Daarop trad de koning, bleek
maar met vastberadenheid op het jaagrecht,
onder den baldakijn van zijn troon en sprak
onder doodsche stilte: „Opdat mijn volk en
mijne vijanden zouden zien, dat in mijn rijk
gelijk recht voor allen geldt, zoo geef ik u
scherprechter mijne moeder over om de bedriegde
straf ten uitvoer te brengen." Daarop volgde
een vreeselijk oogenblik. De koning rook als
vernietigd op zijn trouwreel neder, zijn bleek
aangezicht achter zijn handen verbergend, opdat
het volk niet zoude zien hoe stroomden van
tranen uit zijn oogen welden. De prinsessen
stonden sukkend met den rug naar het volk
gekeerd. Toen de beul den goetel ophief om
de oude koningin te treffen, sprong de koning
op, greep zijn arm en riep met luider stem:
„geef mij de 200 slagen! Maar laat dese drie
gaan!"

De koning viel onder de strafzweep, die
de beul ten volle op hem toepaste, bewusteloos
neder en werd een half uur later met bloed
overdekt meer dood dan levend in zijn paleis
gedragen. Zelfs in de oogen zijner vijanden
blonken tranen. De koning herstelde slechts
langzaam van de vreeselijke tuchting, maar hij
had zijn tegenstanders gewonnen. Hij was
voortaan de heerser van zijn volk. Zoo reddde
de koning door zijn meer dan Salomonische
wijsheid, rechtvaardigheid en liefde zijn rijk en
zijn huis van den ondergang."

De schrijver geeft toe, dat ook deze verge-
likening, gelijk alle andere, mank gaat.
God heeft geen bedreiging uitgesproken,
waarvan de draagwijdte hem slechts later zou
openbaar geworden zijn. „Ook zijn God en Jesus
niet zoo één, dat hunne personen niet meer
kunnen onderscheiden worden." aldus laat Dr.
van Gerdell zich hooren, en bewijst daardoor,
dat hij niet de menscheit van Christus, maar den
zden persoon der Drieëenheid wil laten lijden.

Dat de Kerk des Heeren over de twee naturen
van Christus zich heeft uitgesproken en dat zij
belijdt, dat Christus alleen naar zijn mensche-
lijke natuur geleden heeft, en dit alles op grond
van de getuigenis der apostelen, schijnt Dr. van
Gerdell verbergen te zijn.

Het is te betreuren, dat een man met zoo-
veel gaven geest, en die kennelijk beziel is met
wat men de „passion des amis" noemt, meent
zich te kunnen „los" maken van hetgeen de kerk
van alle eeuwen beleden heeft. Hoeveel vrucht-
baarder zou zijn werk kunnen zijn, als dit
anders was. Want het is niet te ontkennen, dat
Dr. van Gerdell de gave besit om te spreken
tot menschen die ontwikkeld zijn, maar zich
van de religie hebben afgewend.

— Vergaderingen tegen het op-
treden van Dr. Drews.
Wij deelden in dit blad mede, hoe in Berlijn
om het optreden van Prof. Dr. Drews, die

Op last der classis:
Hooftrecht, 3 Mei 1910. S. KAMPER.

Buitenland.

Duitschland. Evangelisatie door
Dr. Ludwig von Gerdell.

Dr. Ludwig von Gerdell heeft enige weken
geleden te Leipzig evangelisatievoordrachten
gehouden, en op veler verlangen heeft hij deze
opnieuw voorgedragen. Hij is apologist en
Evangelist tegelijk. Hij zegt van zich zelf,

dat hij drie jaren lang een Godloochenaar was,
daarna heeft hij zich tot de moderne Theologie
gewend, en tegenwoordig is hij een voorstander
van hetgeen hij „apostolisch" Christendom
noemt. Hij heeft echter niets gemeen met hen
die zich tegenwoordig „apostolisch" of „nieuw
apostolisch" noemen. Hij beweert, dat de
Grieksche wijjsbegeerte op de vorming van de
leerstukken der Christelijke kerk heeft ingewerkt.
„Jesus en zijn apostelen waren Hebreërs; de
schitterende ontwikkeling der beschaving van de
Romeinsch-Grieksche wereld heeft even
spoorloos over hen heen geruischt als de zwaar-
moedige wijsgeerige bespiegelingen van Indië."

Hij wil daarom tot het oorspronkelijke Christen-
dom van Jesus en de apostelen terug. Hij meent
dat de orthodoxie en het Theologische libera-
lisme beiden van het apostolisch Evangelie zijn
afgeweken.

Maar wat geeft Dr. von Gerdell voor het
ware apostolische Evangelie uit? Datgene wat
bijna 20 eeuwen door de Kerk is beleden en
wat tegenover opkomende dwalingen werd
vastgesteld, stelt hij op zijde, en hij verkondigt
bijv., dat de engelen de sterren bewonen en
dat Christus *als God*, de verzoening van God
en mensch heeft tot stand gebracht. Om dit
aannemelijk te maken, haalt hij het woord aan
van Wilhelm Roemer, die uitsprak: „Men kan
in het algemeen zeggen: elk bevestiging doet
aan het heilig houden van de wet schade,
behalve die, bij welke hij die bevestiging, het
deel van de straf dat kwijgescholden wordt,
overneemt". En dan voegt Dr. von Gerdell
daaraan toe: „God zelf heeft daarom in Jesus,
volgens de oorspronkelijke beschouwing van het
Christendom, het verzoemend lijden voor ons
sondaren op zich genomen".

Wat echter hier Dr. von Gerdell leert
is niet het eerst door hem uitgevonden.
Het is reeds geleerd deels door de Patristen
in de derde eeuw, deels door den Scholasticus
Abelardus in de 12de eeuw. De patristen
leerden dat God zelf geleden had, en Abelardus,
dat de kracht van den zoemend van Christus
hierin lag, dat daardoor de liefde
Gods tot den mensch openbaar is geworden,
welke liefde den mensch dan tot wederliefde
wakte.

Dat wij, als wij Dr. von Gerdell Patristen-
isme toeschrijven, niet afgaan op een enkele
uitdrukking, blijkt uit de volgende door hem
voorgelegde gelijkenis.

Een Koning had een sterke revolutionaire
partij tegen zich. Op zekeren dag bemerkte hij,
dat gewichtige staatspapieren van zijn schrijf-
tafel gestolen zijn. Aanstands liet hij door een
herant bekend maken, dat hij, die van de ge-
stolen papieren tegen het welzijn van den Staat
gebruik maakte, zou gedood worden; zij die
het nog eens waagden van zijne geheime
papieren iets weg te nemen, zouden 100 gees-
liden krijgen.

Enige dagen daarna werden zijn moeder
en zijn twee zusters er op betrapt dat zij met
een valschen sleutel in de kamer des Konings
sochten te komen. Een aanstands ingesteld
onderzoek bracht aan den dag, dat de Koningin-
moeder en de twee zusters des Konings ge-
wikkeld waren in een samenswering tegen den
Vorst. In de bladen werd aanstands van alles
melding gemaakt, en de redacties bejeverden
zich te laten uitkomen, dat de Koning nu een
zeldzame gelegenheid had om te toonen, dat
hij zonder aanzien des persoons kon recht doen.

De moeder en de zusters deden een knieval
voor den koning en beloofden voortaan alle
verstandhouding met de rebellen op te geven.
De koning twijfelde niet aan de oprechtheid
van haar berouw. Doch hij kwam in een bange
tweestijd. Als zoon en broeder wilde hij zijn
naastbestaanden niet laten geeselen, welke straf-
oefening zij niet zouden kunnen overleven; als
koning moest hij het recht handhaven.

Wat moest hij doen?
Na een nacht van bange strijd te hebben
doorworsteld, beval de koning den volgende
morgen, dat de scherperechter en het volk voor
het slot zouden samenkomen. Vele duizenden
verdrongen zich om den troon, die in allerlij op
het slotplein opgericht was. Kindelijk verscheen
de koning, eerbiedig gearmd met zijne midde-
rende oude moeder; zijne zusters volgden, rood
van schaamte. Daarop trad de koning, bleek
maar met vastberadenheid op het jaagrecht,
onder den baldakijn van zijn troon en sprak
onder doodsche stilte: „Opdat mijn volk en
mijne vijanden zouden zien, dat in mijn rijk
gelijk recht voor allen geldt, zoo geef ik u
scherprechter mijne moeder over om de bedriegde
straf ten uitvoer te brengen." Daarop volgde
een vreeselijk oogenblik. De koning rook als
vernietigd op zijn trouwreel neder, zijn bleek
aangezicht achter zijn handen verbergend, opdat
het volk niet zoude zien hoe stroomden van
tranen uit zijn oogen welden. De prinsessen
stonden sukkend met den rug naar het volk
gekeerd. Toen de beul den goetel ophief om
de oude koningin te treffen, sprong de koning
op, greep zijn arm en riep met luider stem:
„geef mij de 200 slagen! Maar laat dese drie
gaan!"

De koning viel onder de strafzweep, die
de beul ten volle op hem toepaste, bewusteloos
neder en werd een half uur later met bloed
overdekt meer dood dan levend in zijn paleis
gedragen. Zelfs in de oogen zijner vijanden
blonken tranen. De koning herstelde slechts
langzaam van de vreeselijke tuchting, maar hij
had zijn tegenstanders gewonnen. Hij was
voortaan de heerser van zijn volk. Zoo reddde
de koning door zijn meer dan Salomonische
wijsheid, rechtvaardigheid en liefde zijn rijk en
zijn huis van den ondergang."

De schrijver geeft toe, dat ook deze verge-
likening, gelijk alle andere, mank gaat.
God heeft geen bedreiging uitgesproken,
waarvan de draagwijdte hem slechts later zou
openbaar geworden zijn. „Ook zijn God en Jesus
niet zoo één, dat hunne personen niet meer
kunnen onderscheiden worden." aldus laat Dr.
van Gerdell zich hooren, en bewijst daardoor,
dat hij niet de menscheit van Christus, maar den
zden persoon der Drieëenheid wil laten lijden.

Dat de Kerk des Heeren over de twee naturen
van Christus zich heeft uitgesproken en dat zij
belijdt, dat Christus alleen naar zijn mensche-
lijke natuur geleden heeft, en dit alles op grond
van de getuigenis der apostelen, schijnt Dr. von
Gerdell verbergen te zijn.

Het is te betreuren, dat een man met zoo-
veel gaven geest, en die kennelijk beziel is met
wat men de „passion des amis" noemt, meent
zich te kunnen „los" maken van hetgeen de kerk
van alle eeuwen beleden heeft. Hoeveel vrucht-
baarder zou zijn werk kunnen zijn, als dit
anders was. Want het is niet te ontkennen, dat
Dr. van Gerdell de gave besit om te spreken
tot menschen die ontwikkeld zijn, maar zich
van de religie hebben afgewend.

— Vergaderingen tegen het op-
treden van Dr. Drews.
Wij deelden in dit blad mede, hoe in Berlijn
om het optreden van Prof. Dr. Drews, die

Op last der classis:
Hooftrecht, 3 Mei 1910. S. KAMPER.

Duitschland. Evangelisatie door
Dr. Ludwig von Gerdell.

Dr. Ludwig von Gerdell heeft enige weken
geleden te Leipzig evangelisatievoordrachten
gehouden, en op veler verlangen heeft hij deze
opnieuw voorgedragen. Hij is apologist en
Evangelist tegelijk. Hij zegt van zich zelf,

dat hij drie jaren lang een Godloochenaar was,
daarna heeft hij zich tot de moderne Theologie
gewend, en tegenwoordig is hij een voorstander
van hetgeen hij „apostolisch" Christendom
noemt. Hij heeft echter niets gemeen met hen
die zich tegenwoordig „apostolisch" of „nieuw
apostolisch" noemen. Hij beweert, dat de
Grieksche